19.11.2026 **LIITE 4**

Niuvan sairaala

VIREILLETULOVAIHEEN LAUSUNNOT JA MIELIPITEET VASTINEINEEN

Vireilletulovaiheen aineisto annettiin tiedoksi kaupunkirakennelautakunnalle 19.11.2025 ja aineisto on ollut nähtävillä AKL 62 §:n ja MRA 30 §:n mukaisesti 26.11.–2.1.2026. Vireilletuloaineistoa esiteltiin yhteistyötahoille aloituskokouksessa 9.12.2025. Vireilletulovaiheen yleisötilaisuus on pidetty 9.12.2025. Lisäksi lausunnon vireilletulovaiheen aineistosta antoivat nähtävilläoloaikana Kuopion alueellinen vastuumuseo ja Museovirasto. Vireilletulovaiheen aineistosta jätettiin kaksi mielipidettä.

Tekstistä on poistettu yksilöiviä tietoja kuten nimiä tai tarkkoja osoitetietoja.

SISÄLLYSLUETTELO:

Lausunto, Kuopion alueellinen vastuumuseo, 18.12.2025 2
Lausunto, Museovirasto, 9.1.2026 3
Mielipide, 5.1.2026 4
Mielipide, 7.1.2026 5

Lausunto, Kuopion alueellinen vastuumuseo, 18.12.2025

Kuopion kaupunki pyytää lausuntoa otsikon mukaisen asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo (Kuopion kulttuurihistoriallinen museo) on osallistunut kaavatyön aloitusvaiheen kokoukseen 9.12.2025 ja tutustunut aineistoon. Vastuumuseo lausuu asiasta erityisesti arkeologisen kulttuuriperinnön sekä maiseman osalta ja lisäksi rakennetusta kulttuuriympäristöstä lukuun ottamatta asetussuojeltua Niuvan sairaala-aluekokonaisuutta, josta lausuu Museovirasto.

Osayleiskaavan tavoitteena on tutkia uuden Niuvan sairaala-alueen kehittämisen mahdollisuudet sekä uuden sairaalarakennuksen sijoittaminen alueelle, Fagernäsin kartanon rakennussuojelu, kaupungin omistuksessa olevan päiväkotikiinteistön käyttötarkoitus sekä Kuopion kaupunkialueen läpäisevän erikoiskuljetusreitin linjaus Niuvan alueella. Kaavatyön yhteydessä selvitetään alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot, luontoarvot, liikennejärjestelyt sekä Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavan mukaisen täydennysrakentamisen mahdollisuudet. Suunnittelualue sijaitsee noin kaksi kilometriä luoteeseen Kuopion ruutukaavakeskustasta. Se käsittää kolme kiinteistöä (297-404-1-23, 297 404-1-39 ja 297-404-1-5) Niuvan kaupunginosassa sekä Niuvan puoleisen osan kiinteistöstä 297-404-1-42. Suunnittelualueella on rakennetun alueen lisäksi peltoja, metsäisiä alueita sekä rantaviivaa ja sen alustava pinta-ala on noin 104 hehtaaria.

Niuvan alue on Kuopion asutushistorian kannalta keskeisiä paikkoja. Ennen kaupungin perustamista 1500- luvulla Kuopiossa tiedetään olleen 7 kantataloa. Näistä yksi on sijainnut Niuvanniemen alueella ja sen ensimmäiseksi asukkaaksi mainitaan kaskiviljelyllä elantonsa saanut talonpoika Suni Niutas. Tiedetään, että hän osti maat itselleen vuonna 1546. Hänen jälkeensä alueella on asunut säätyläistöä ja asutus on muuttunut kartanomaiseksi (nimellä Fagernäs). Kaava-alueen pohjoisosan peltoalueelta tunnetaan joitakin metallinetsimellä tehtyjä kansalaislöytöjä, löytöpaikka Niuvanniemi (tunnus 1000040128) mm. Juhana III aikainen raha (1568-1592), sinettisormus, vyönhela ja pallonappi filigraanikoristelulla. Lisäksi kaava-alueen eteläosaan kuuluu pohjoisosa Taivaanpankon rinnealueesta. Se on ollut erityisesti 1800- luvulla retkeilijöiden ja maisemienkatselijoiden suosiossa ja rinteen kiviin on tehty nimikirjain- ja vuosilukuhakkauksia, joista ainakin yksi on muinaisjäännösrekisterissä muuna kulttuuriperintökohteena, Taivaanpankko (tunnus 1000040964). Historiallisilla kartoilla Fagernäsin kartanon lisäksi alueella näkyy ainakin 1-2 muuta taloa tai torppaa.

Aluetta ei ole koskaan inventoitu arkeologisesti. Pohjois-Savosta ei toistaiseksi tunneta yhtään arkeologisesti todennettua 1500-1600- lukujen talonpaikkaa. Vastuumuseo edellyttää asemakaava-alueen arkeologista inventointia siten, että muuttuvan maankäytön alueet inventoidaan tarkkuusinventointina. Alueen arkeologinen potentiaali on erityisesti historiallisen ajan kohteissa ja Kuopion varhaisessa historiallisessa asutuksessa. Suunnittelualueella on laajat peltoalueet, joten inventointi on suositeltavaa toteuttaa heti keväällä mahdollisen kyntämisen jälkeen ja ennen kylvöjä, jolloin pintapoiminnalla voidaan havaita mahdolliset merkit ihmisen toiminnasta. Kaavoitettava alue rajautuu lännessä ja pohjoisessa

Kallaveteen, joten myös vesiraja-alue on huomioitava. Vastuumuseo arvioi kaavan vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön inventoinnin tulosten perusteella.

Arkeologisen inventoinnin tilaamisesta ja kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja. Tietoa arkeologisten kenttätöiden tilaamisesta sekä lista arkeologisia kenttäpalveluita tarjoavista toimijoista löytyy Museoviraston verkkosivuilta osoitteessa https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen . Alueellisen vastuumuseon lausunto tulee liittää tarjouspyyntöön. Inventoinnin ajankohdasta tulee ilmoittaa alueelliseen vastuumuseoon. Inventoinnin toteuttamisen ja raportoinnin tulee noudattaa Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita. Inventointiraportti tulee lähettää alueelliseen vastuumuseoon, joka arvioi raportin ja vie mahdolliset uudet kohteet muinaisjäännösrekisteriin. Raportin lisäksi vastuumuseolle tulee lähettää arkeologisten kohteiden paikkatiedot.

Rakennetun ympäristön ja maiseman osalta vastuumuseolla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Asemakaavoituksen vastine 19.11.2026

Asemakaavoitettavalla alueella on suoritettu arkeologinen inventointi. Inventoinnin tulokset on huomioitu asemakaavaluonnoksessa.

Lausunto, Museovirasto, 9.1.2026

Kuopion kaupunkirakennelautakunta on asettanut Niuvan sairaalan asemakaavan vireilletuloaineiston nähtäville AKL 63 §:n sekä MRA 30 §:n mukaisesti ja pyytää Museoviraston lausuntoa kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Museovirasto esittää asiasta lausuntonaan seuraavan.

Asemakaavatyö on käynnistetty Senaatti-kiinteistöjen aloitteesta. Kaavalla tutkitaan mm. Niuvan sairaala-alueen kehittämisen mahdollisuudet sekä uuden sairaalarakennuksen sijoittaminen alueelle. Kaavatyöhön on liitetty omistajan pyynnöstä Fagernäsin kartano sekä Kuopion kaupungin Länsi-Puijon päiväkodin kiinteistö, jonka kaavamuutos on luonnosvaiheessa. Kaavatyössä on tarkoitus tutkia myös yleiskaavan mukaisen täydennysrakentamisen edellytykset sekä Kuopion kaupunkialueen läpäisevän erikoiskuljetusreitin mahdollinen linjaus Niuvankujan kautta.

Niuvanniemen sairaalan alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY2009): *Niuvanniemi on Suomen toiseksi vanhin mielisairaalaksi suunniteltu sairaala. Sairaalan pihapiirit, ympäröivät pellot, niityt ja rantavyöhyke ovat kiinteä osa sairaalan potilashoidon historiaa ja ne muodostavat edelleen laajan ja merkittävän sairaalan talouteen liittyneen kulttuurimaiseman*.

Niuvanniemen sairaala-alue on 1994 suojeltu valtion omistamia rakennuksia koskevalla asetuksella (480/85); sairaala-alueen, maatalouspihan ja pesulan pihan

suojeluluokka on S4: Rakennettu alue suojellaan. Alueella on suojeltujen rakennusten ohella muitakin ja sille voidaan uudisrakentaa Museoviraston hyväksymällä tavalla. Alue rajataan suojelupäätöksessä. Asetuspäätöksellä on suojeltu myös joidenkin rakennusten ulkoasu luokituksella S2: rakennus suojellaan osittain. Museovirasto on asianmukaisesti mainittu osallisena kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Niuvanniemen vanhasta sairaalasta on laadittu rakennushistoriaselvityksiä (Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy, 2015) sekä puutarhaselvitys (Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2020), jotka tulee ottaa huomioon kaavatyössä.

Sairaala-alueen täydentämisestä uudella sairaalarakennuksella on käynnissä arkkitehtuurikilpailu, joka jatkuu vuonna 2026 kahden parhaaksi arvioidun ehdotuksen jatkotyöskentelyvaiheena. Museovirasto on osallistunut asiantuntijana kilpailuehdotusten kommentointiin ja hyväksyy täydennysrakentamisen kilpailurajauksen alueella ja tarveselvityksen mukaisesti.

Kaavalla tutkitaan lisäksi Fagernäsin kartanon rakennussuojelu. Alue on osa Niuvanniemen valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Kyseinen Niuvanniemen sairaalan entisen maatalouspihan alue on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen nojalla aluemerkinnällä S4 ja rakennukset asuintupa ja aitta (1885) sekä kellari ja pakaritupa (1893) merkinnällä S2 sisätilasuojelu.

Muinaisjäännösten ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta kaavasta lausuu alueellinen vastuumuseo eli Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, joka tulee Museoviraston ohella mainita osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kaavan osallisena.

Asemakaavoituksen vastine 19.11.2026

Kuopion alueellinen vastuumuseo on päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan kaavahankkeen osallisiin.

Mielipide, 5.1.2026

1) Niuvantien varren vanhoja kuusia ei saa kaataa
Erikoiskuljetuksiin vetoaminen on kestämätöntä: onhan nuo kuljetukset onnistuttu vuosikymmeniä hoitamaan vallan hyvin, kaatamatta ainuttakaan puuta Niuvan alueelta.

Yksityisbisnekselle ei saa uhrata vanhoja puita ja kulkuväyliemme viihtyisyyttä. Erikoiskuljetuksiin liittyvät liikevoitot menevät teollisuus- ym. firmojen omistajille, eivät kuntalaisille. Ei bisnestahoilla ole oikeutta ankeuttaa elinympäristöämme ja tuhota hiilinielujamme.

==> Suunnitelkoot komponenttinsa helpommin kuljetettaviksi.

Kunt alaisten arkimiljöissä on jokainen yksittäinenkin matkanvarren puu tärkeä – puhumattakaan harvinaisesta satojen vanhojen kuusten jonosta. Kyse on aistivälitteisistä arkisista tunnekokemuksistamme, jotka kohentavat ja ylläpitävät väestön hyvinvointia. Minä ja tuhannet muut haluamme em. puiden säilyvän.

Huom. Myös Niuvankujan länsiristeyksessä (tarkoitan kohtisuoraa risteystä, josta erkanee myös pihatie Fagernäsin kartanolle) vältettäköön puiden kaatamista. Nykypuut säilyttäen mahtuu risteyspohjaa hieman laajentamaan, ainakin länsireunallaan

2) Sairaalamiljööseen ei saa tunkea uusia rakennuksia

Nuo sairaalarakennukset ovat väli- ja ympäryspuistoineen elegantti ja historiallinen, kansallisesti ainutlaatuinen kulttuuriympäristön kokonaisuus.

==> Niiden väliin ei saa tunkea minkäänlaisia uusia rakennelmia, ei myöskään lähiympäristöön näköetäisyydelle.

Kaupunkimme käyttämillä arkkitehdeillä ei selvästikään ole uusien rakennusten sovittamiseen tyylisilmää. Eikä mitään uutta rakennusta edes mahtuisi em. miljööseen sitä tärvelemättä.

==> Koko miljöö on säilytettävä ennallaan – myös täysin riippumatta siitä, käytetäänkö olevia rakennuksia joskus muuhunkin kuin sairaalatoimintaan.

3) Pohjoiskärjen metsäalueeseen ei saa kajota

Se metsäniemi on rantapolkuineen erinomainen alue ulkoiluun, rantakallioilla mietiskelemiseen ja uimiseenkin pienissä hiekkapoukamissa.

Kesäisin tykkään pyöräillä täältä ~10 kilometrin takaa varta vasten niille poluille kuljeskelemaan: nauttiakseni rantapuiden katveessa veden liplatuksesta ja järven kimmellyksestä.

==> Ne rannat ja koko niitä suojaava metsikkö täytyy säilyttää kaikkien asukkaiden virkistysalueena, koskemattomina

Mielipide, 7.1.2026

Arvostan kuten aina, Kuopion kaupungin tiedottamisesta asemakaavan suunnitelmista sekä mahdollisuudesta osallistua mielipiteen kautta kaavoitusprosessiin.

Haluaisin huolestuneena esittää lyhyesti kannanoton Niuvan sairaala-alueen ja sen lähiympäristön suunnitelmista. Tultuani ulkomaailta Suomeen aikanaan, valitsin

Kuopion asuinpaikaksi pitkälti sen kauniin asuinympäristön ja luonnonpiirteiden takia, erityisesti järvi- ja vaaramaisemia ja metsiä.

Kuten jo kaupungin ilmoituksessa on todettu, tämä alue on kokonaisuudessa arvokas, jossa järvimaisemat, vanhat metsät kallioisessa ympäristössä, perinteisen maatalouden jälki ja merkittävät historialliset yhteiskuntapalvelut – Niuvan sairaala ja koulu – muodostavat kauniin ja harmonisen yhdistelmän.

Sen arvo korostuu vielä enemmän, kun alue on niin lähellä kasvavan kaupungin keskusta ja sen takia on tärkeä säilyttää. Lähiluonnon merkitys ihmisten hyvinvoinnille on saamassa yhä laajemman huomioon, niin tutkijoilta ja viranomaisilta, kuin kaupunkisuunnittelussa yleensä. Suunnitelmassa todetaan, että ”Asemakaavalla turvataan alueen kulttuurihistoriallisia, maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja sekä yhteiskunnan toiminnalle tärkeän sairaalan toiminta.” Tätä toivotaan, , mutta onko jo hieman ristiriidassa toisen lauseen kanssa: ”Uudisrakentaminen muuttaa kaupunkikuvaa sekä Puijon maisema-alueella että Niuvan lähialueella.” Toivottavasti arviointi käydään kunnioittavasti perinteisen Genius Loci- mielessä!

En vastusta tässä uutta rakentamista sinänsä, tai huolellisesti tiivistettyä kaupunkikaavaä, jossa infrastruktuuri tehokkaasti ja säästäväisesti käytetään mutta olen toisaalta huolissani, miten niin monet uudet asumisalueet Kuopiossa ovat aiheuttaneet väistämättä vanhojen metsien tai puustojen poistamista.

Usein esitetään, kuten tässä suunnitelmassa, että ”Asemakaavahanke on ilmastopoliittisen ohjelman mukainen”. Tähän voi tietysti yhtyä, siinä mielessä, että se periaatteessa suosii joukkoliikennettä ja hyödyntää olemassa olevaa infrastruktuuria. Kuitenkin Kuopiossa on havaittavissa, miten tiivisti rakennetuilla alueilla, yhä enemmän pinta-alasta on varattu autojen pysäköinti-alueille.

Ilmastopoliittiset toimenpiteet ja vaikutukset voisivat myös käsitellä laajemmin. Jos lasketaan kattavasti ja kokonaisvaltaisesti elinkaarimenetelmillä kaupungin rakentamisen ja liikenteen tuottamat päästöt, lähiluonnon merkitys hiilensitomiseen olisi myös otettava huomioon - lukuisat kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet miten erityisesti vanhoja, kasvavia puita sitovat hiiltä verrattuna nuoriin puihin (puhumatta niiden merkitystä eläinkunnalle ja ihmisten hyvälle mielelle).

Tämä olisi toinenkin syy, maisemavaikutuksen ohella, miksi ehdotus poistaa runsaasti puita tien varrelta, mahdollisia erikoiskuljetuksia varten, tuntuisi oudolta ratkaisulta. Jos tulee erikoiskuljetuksia yleensä, ja tarve arvioida mitä tulevaisuudessa voisi odottaa, olisi syytä selvittää muita vaihtoehtoja, esimerkiksi vesireittiä, jos junalla ei onnistuu – molemmat ovat esimerkiksi toimivia Yaran Siilinjärven kaivoksen toiminnossa. Kuopion Savilahdessa, Kallansillat ja lentokentän alueella on tehty niin mittavat maansiirto- ja rakennustyöt, että tuntuisi sekä järkevältä ja kustannustehokkaalta vahvistaa aikanaan Kuopion alueen siltoja, tai syventää moottoritietä siltojen alle. Näitä korjaustöitä varmasti tarvitaan yhä enemmän Suomessa lähi-tulevaisuudessa.

Edistyksellinen ja kestävällä tavalla kasvava kaupunki tulisi noudattaa käytäntöjä ja lainsäädäntöjä, jotka suojelevat ja edistävät luontoarvoja ja monimuotoisuutta, kulttuuriperintöjä sekä asukkaiden viihtyvyyttä ja terveyttä.

Kuopion kaupunki on ymmärtääkseni sitoutunut näihin arvoihin ja tavoitteisiin ja kiitän ja toivon avoimesta ja rakentavasta yhteistyötä asukkaiden ja viranomaisten välillä.

Asemakaavoituksen yhteinen vastine saatuihin mielipiteisiin 19.11.2026

Käynnissä oleva Niuvan sairaalan asemakaava toteuttaa kaupungin strategiaa ja ohjelmia kehittämällä maankäyttöä olemassa olevan yhdyskuntarakenteen piirissä ja tehokkaan joukkoliikenteen alueella. Asemakaavalla pyritään turvaamaan alueen maisemalliset, kulttuurihistorialliset ja luontoarvot selvityksiin sekä sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyöhön perustuen. Uudisrakentamisen vaikutuksia on luonnosvaiheessa arvioitu mm. historiallisen sairaalamiljöön, puistojen ja näkymien säilymisen kannalta. Asemakaavalla tutkitaan Niuvan oikeuspsykiatrisen sairaalan uudisrakennuksen mahdollistaminen, jolla turvataan yhteiskunnallisesti kriittisen sairaalan toiminta. Asemakaavalla tutkitaan myös täydennysrakentamisen mahdollisuudet Niuvan alueella.

Asemakaavalla tutkitaan vaihtoehtoisia tapoja turvata Niuvan alueen keskeiset luontoarvot. Kaavaluonnosvaihtoehdossa VE1 arvokkaat luontokohteet on osoitettu sairaalan kiinteistön alueelle luo- ja suojelumerkinnöin. Kaavaluonnosvaihtoehdossa VE2 on tutkittu arvokkaiden luontokohteiden osoittaminen lähivirkistysalueiksi. Luonnosvaiheessa arvioidaan myös mahdollisen täydennysrakentamisen sekä yleisen virkistyskäytön vaikutuksia luontoarvoihin. Kaavavaihtoehtojen vertailussa on arvioitu myös pohjoiskärjen metsän ja rantapolkujen säilymistä sekä virkistyskäyttöä.

Kaavatyön yhteydessä tutkitaan myös Kuopion kaupunkialueen halkaisevan erikoiskuljetusreitin linjaus Niuvan alueella. Erikoiskuljetusreitin linjaukselle esitetään kaavaluonnoksessa kaksi vaihtoehtoa, joiden vaikutuksia ympäristöön, alueen puustoon ja liikenneturvallisuuteen vertaillaan kaavaselostuksessa.